

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdagner Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.

Fora. 8 " trimestre

Un número sol. 0'20 ptas.

Anuncis á preus convencionals.

En honor á la Patrona de Catalunya

Enguany la festa tradicional de la Verge de Montserrat, patrona dels catalans ha revestit excepcional importancia. La «Pont ficia y Real Co-fraria de Montserrat» y l'«Centre Catalá», de comú acord, han festejat enguany en sa diada d'una manera digne y lluhida á la Moreneta. Tot ha sigut gran y magestnós, tant las festas religioses com las profanas. res s'hi ha escassejat y la festa en conjunt resultá digne de la excel·lenta Madona á qui era dedicada y de las entitats que la organisaren y duren á fells terme.

A las 9 del matí arribá de Barcelona lo meritíssim «Orfeó Catalá» qui podem dir que fou l' héroe de la festa. Se dirigiren immediatament á la casa payral, al «Centre Catalá» y las tres seccions, noys, noyas y homes en número de 150 orfeonistas, entowaren baix la direcció del seu mestre l' infatigable Millet «Lo cant de la Senyera», ab quinas notas vibrants y enérgicas saludá l' Orfeó á Sabadell. Al perdrers en l' espay las últimas notas del «Cant» los aplausos y ls ¡Viscas á Catalunya! se confonían, tributantse al «Orfeó» una carinyosa rebuda.

Seguidament y ab lo major ordre l' «Orfeó Catalá» ab sa artistica Senyera se dirigí á la Iglesia de Sant Feliu para pendre part en los Divins Oficis durant los quins havian de captar per primera vegada la gran Missa del Papa Marcelo.

L' Iglesia de Sant Feliu presentava un imponent aspecte. Profusa-

ment il·luminat y adornat l'altar major, simulant la montanya, (1) entre quins marlets si destacava la Santa Imatge de la Verge, patrona y advocada dels catalans. En lo presbiteri y en primer terme s'aixecaven magestuosas y severas l'hermosíssima bandera de la Cofraria y la Senyera del «Orfeó Català», obra d'imponderable valor artístich. En l'ampla nau de la Iglesia ab lo major ordre y reculliment, si anà col·locant una concurrència numerosíssima, en la quina s'hi veyia lo més selecte de la societat sabadellenca. No hi hagué un *lapsus*, tot anà lliscant com una seda, cosa que á molts los hi semblava impossible preveient l'aglomeració de gent que'n tal dia acudiria á la iglesia.

La solemnitat s'ho mereixia. Sabadell anava á sentir la obra més capdal de la música litúrgica.

L'«Orfeó Català» dirigit per son mestre lo jove y simpàtic Millet, cantà per primera vegada la célebre Missa del Papa Marcelo, tant desitjada per los amants de la música religiosa y dels quins en gran número vingueren de Barcelona pera saborejar las innumerables bellesas que tanca l'obra, potser la més capdalt de Palestrina. L'execució superà totes las esperansas. Los *Kiries* son d'una elevació y delicadesa superiors á tota ponderació; 'l'*Gloria*, magestuós y solemne produí gran efecte en los fiels, augmentant lo valor de la composició lo *Credo* en lo quin á nostre judici sobresurt lo *Cum Sancto Spiritu*, d'una magestat y forsa contrapuntística que segons afirmació dels grans mestres d'aquest sigle ningú ha superat.

En lo *Sanctus* al revés de las missas qu'are's componen, en lloch d'una pausa curta pera esperar lo moment de la elevació, es en la missa de Palestrina una pausa important quina execució durá tot lo moment de la elevació, essent de notar que coincideix ab lo moment d'aixecar lo celebrant la Sagrada Hostia, lo cant *Hosanna In excelsis* qu' es d'una inspiració sublim, essent en una paraula un himne grandíol al Deu de cels y terra que fa sentir y vibrar las fibras més íntimas de l'ànima.

Lo *Benedictus* y l'*Agnus*, son també dos troncos musicals d'una delicadosa encantadora.

També's cantà durant la missa un Gradual, compost per lo Subdirector Sr. Comella y després del *Benedictus* lo responsori *In Monti Oliveti* de March Antoni, Ingegneri, y acabada la missa se cantaren també los goigs á la Verge, del mestre català Brudieu.

Sermoná als fiels l'infatigable propagandista Rvnt. D. Gaetà Soler. Voldriam poguer estampar en aquesta mal girbada ressenya, integro,

(1) En honor á la veritat tenim de dir que lo decorat del altar major resultava una nota discordant, puig los cartrons ó telas pintadas simulant la Montanya no es propi de la serietat del temple y hauria sigut mil voltes més bonic y hauria estat mes en caracter que la sagrada Imatge de la Verge hagués estat sota un rich dossier, acompanyat dels sumptuosos fapissos que fan joch ab los que penjaban de las pilastras y que las mentadas decoracions teatrals privavan de penjar en son lloch á cada costat del presbiteri, notanshi molt sa falta.

l'hermós y patriòtich sermó de Mossen Soler, pero 'ns manca temps y hloch pera ferho ab la extensió que nosaltres voldriam. Fou una oració eloquent y saturada tota ella dels nobilíssims sentiments de Fé, Pàtria y Amor. Alabá lo moviment catalanista, que calificá de sant y digué que la Iglesia l'apoyava perque era la primera en defensar las llibertats de las patrias oprimidas. En eloquentíssims periodos posá de manifest gran número de fets brillants y heróichs de la nostra historia, fent un hermós y ben pensat paralelo entre nostres comptes y 'ls bisbes que junts treballaren en la gran obra de la reconquesta y de la civilisació de la Catalunya independent y lliure.

Digué que Catalunya avansa pel camí del progrés per lo que respecta als interessos materials y que la creühada catalanista de bona mena era l'indicada pera fer reviure l'esperit del poble catalá, treballant pera la seva regeneració moral, portant á l'ànim dels seus compatriotes l'amor á las creencias, lleys, costums y llibertats de la Catalunya gran y lliure dels nostres avis.

En resúm, lo doctor Soler fou un bon intérprete de las aspiracions y desitjos de la «Cofraria de Montserrat» y del «Centre Catalá» en la festa qu'ab dúas entitats dedicaren á la Patrona de Catalunya.

Acabada la missa l'«Orfeó Catalá» fou obsequiat ab un modesté intim dinar en los espayosos salons del «Centre Catalá», servit á la perfecció per la acreditada Fonda de Catalunya.

Lo número de comensals pasava de dos cents, precidits per lo Reverent doctor Baltá y 'l president del «Centre» y de la Cofraria, y 'ls germans Millet, director y president del benemérit «Orfeó Catalá».

Durant lo dinar las conversas anavan encaminadas á comentar favorablement l'èxit de la festa que 'a celebrava, regnanthi. com es natural, entre personas que pensan y sentan unas mateixas aspiracions y desitjos, la més coral germanor y armonia.

Acabat del dinar y després d'un saludo que lo President del «Centre» dirigí á l'«Orfeó» als patriòtichs acorts del «Cant del segadors», s'axecaren tots los comensals responnent ab entussiasme lo sentit y enérgich *bon cop de fal's*.

Brindaren los Srs. Durán (E.) y Sunyol celebrat coloborador de *La Vanguardia* y seguidament se dirigiren al teatro Euterpe, ahont l'«Orfeó» debia celebrar lo anunciat concert.

Aquest se comensá á las quatre de la tarde. Plenas las butacas d'una escullida concurrencia, plens los palcos de las millors familias de nostra bona societat y ocupats los assientos fixos y corredors laterals per quan s no pogueren trobar butacas en la taquilla, presentava 'l teatro un aspecte de solemnitat, com d'una diada de gran festa.

S'alsá 'l teló y ressoná una nutrida salva d'aplausos. Just tribut á la noble institució allí disposta á entonar los cants mes preuhat's de nostre terra, á son director, l'infatigable mestre, lo genial Millet y á la *Senyera*

venerada que s'alsava al fons del escenari, com amparant á tot l' *Orfeo* á sos peus recullit, esperant lo moment d' entonar las virils notas ab que comensa l' himne que ab tanta inspiració composá son estimat mestre.

Aixecá aquest la batuta y ressonaren en l' espay los accents graves y armoniosos de la primera estrofa de 'n Maragall:

Al devant de vostres cants
aixequém una senyera
que 'la farà mes triomfants.

Al acabarse l' himne fou saludat en Millet y l' *Orfeo* ab una llarga salva d' aplausos digne pariona de la que reberen en los jardins del *Centre* y en la plassa de Sant Roch quan 'l demati en obsequi als socis d' aquell y als sabadellenchs tots entonaren l' himne de la Senyera, per primera volta cantat en la severa nau del Monastir de Montserrat enfront de la Patrona de Catalunya.

A partir d' aquell moment los aplausos pot dirse se succehiren sense interrupció. La *Balanguera*, cansó popular mallorquina, impregnada de l' aroma de las bellas islas catalanas fou cantada admirablement, com totas las que seguien en ordre del programa. L' *emigrant* de 'n Vives, *Lo Noy de la Mare*, per la secció de noys, *La ploma de perdiu*, de 'n Comella, *Lo cant dels aucells* de 'n Millet, *Madrigal* de Palestrina y 'l Gloria de la Missa *O quan gloriosum* de 'n Victoria, en progressiu ascens d' entusiasme foren rebudas pel públich que no 's cansava d' aplaudir als simpátichs orfeonistas.

Las que mes sobressortiren en aquesta primera part foren L' *emigrant* de 'n Vives, composició hermosament sentida, impregnada tota ella d' aquell sentiment melancólich, d' aquella anyoransa dels pobres emigrants al recordar en llunyas terras la seva patria. Fou interpretada per la secció d' homes d' una manera inmillorable, havent de ser repetida en mitj d' atronadors aplausos.

Lo cant dels aucells de 'n Millet, es una cansó popular d' ayre bosque-tá en la que la secció d' homes acompanyá 'l cant, ab preciosas armonias imitativas dels rumors de la selva en tant que la senyora Werthe distingida professora de la secció de noyas, fa sentir la bonica cansó catalana, rica com totas y com totas fresca y sentida, arribant á l' ánima. No cal dir que 'ls aplausos no acabaren fins que la senyora Werthe aixecá pera repetirla, havent sigut ja saludada ab un carinyós aplauso quan se presentá al públich al comensar la cansó de 'n Millet.

Acabá aquesta part ab lo grandió Gloria de la Missa *O quan gloriosum* de nostre compatriota l' immortal Victoria, que fou escoltada relligiosament, aquesta es la paraula, contenint com qui diu lo respir, pera no perdre res de la grandiositat, misticisme y severitat de la admirable música polifónica que omplia l' espay ab aquella armonia grave y severa, ab aquella composició ample, ab aquella magestat que sols se troba en las grans obras del sigle XVI, que transportan l' esperit á altrás re-

gions mes puras, apartantlo de las petitesas y miserias terrenals. Lo públich allí congregat, ab tot y venirli de nou aquella música, per ella somniada, rebé tan admirablement aquella portentosa composició que comensar l' *amen*, que tan magistralment corona 'l Gloria ab una rrentada de veus que 's desbordan, cubrint ab magnificas armonias aquella paraula final, casi no podia contenir-se y excitat, plé d' emoció, ni serenitat tingué pera esperar la última nota que quedá ofegada per la tempestat d' aplausos que de tots cantons sortian resultant una ovació com no se 'n recorda cap altra en nostres públichs. Ab tot y la dificultat d' execució que 'l Gloria suposa y lo cansament dels orfeonistas, en Millet, amable com sempre, nos lo feu saborejar novament sens dupte temerous de que tardém molt temps á sentir altra vegada verdadera música religiosa.

Després d' una bona estona de descans comensá la segona part ab *Los Pescadors* de 'n Clavé, obra ja aquí molt coneguda, que resultá brodada del tot ja que 's pogué veurer lo que cambia una mateixa composició ab tals filigranas d' execució com sols pot figurarse 'l qui coneix l' extraordinari talent del mestre Millet. No cal dir que fou molt aplaudida l' obra d' en Clavé, del insigne fundador dels coros catalans.

La filla del Marxant, *La oració del mati* de Berlioz, *La Verge bressant* per la secció de senyoretas, de César Franch, la *Jovenitola* de 'n Millet, lo *Sant Dilluns* d' Otto, ja popularíssima á Sabadell, foren rebudas admirablement per la distingida concurrència, sobressortint especialment la *Verge bressant*, delicadíssima composició del gran mestre francès que fou cantada admirablement per la secció de senyoretas haventse tingut que repetir devant los aplausos inacabables del públich y essent molt aplaudida també la distingida professora de dita secció senyora Werthe.

Acabá 'l concert ab l' obra nova de Garcia Robles, lletra de Riera y Fortán, titulada *La bandera catalana*, composició de molta empena, inspirada tota ella en cert ayre popular escayent y fresch y escrita ab grans coneixements de la música polifónica, donchs en la manera de jugar las veus, en la gravetat y magestuositat de certs tons, s' hi veu á mes del mestre catalá de bona mena, l' enamorat d' aquella música immortal que fou tan grans á Victoria y Palestrina.

Fou un bon fiat pel concert del *Orfeo Catalá*, donchs per si no n' hi havia hagut prou d' ovacions, n' hi hagué una mes é interminable. La veritat es que 'n Millet y l' *Orfeo* fan cosas impossibles y que ab tot 'l poch temps que han comensat la tasca s' han fet un nom, que á fé de Deu los honra. En Garcia Robles, present al teatro, fou cridat al palco escénich ben merescudament y l' *Orfeo* tingué de repetir *La Bandera Catalana*.

En resúm, la festa artistica del passat dimecres inmillorable; l' éxit fou molt grós y l' *Orfeo Catalá* y son genial Millet poden estar satisfets de sas campanyas incansables.

Lo poble 'ls segueix, s' entusiasma, aplaudeix lo de la terra y en

lloch de flamenquisme y música acanallada, cada dia van infiltrant mes per tot arreu l' amor al art verdader y l' amor á nostra Pàtria.

Deu beneheixi la seva obra y que poguém sentirlo novament y sense tardar gayre.

Acabat lo concert s' organisá la processó, que anyalment celebra la P. y R. Cofraria passejant en triomf per alguns carrers la venerada Imatge de la Verge, essent enguany molt mes lluhida gracias al concurs del «Centre» y del «Orfeó Catalá» que també hi prengueren part.

Després de una llarga y devota filera de nenas y senyoras ab blandons, seguien los noys y la secció d' homes del «Orfeó Catalá» y gran número de socis del «Centre», gefes é individus del Somatent y altres distingidas personaz, acompanyant lo penó de la Verge que era portat per lo President del «Centre Catalá» senyor Capmany, President de la Cofraria senyor Ruiz y director del «Orfeó» senyor Millet.

Seguia després la secció de senyoras del «Orfeó» també ab blandons y una cuarentena de noyas de las que han celebrat enguany la primera comunió, totas vestidas de blanch las quinas portavan en triomf á la venerada Imatge de nostre Madona, tancant la comitiva lo Rant Arxipreste Dr. Baltá acompanyat d' altres sacerdots.

Varis dels carrers del curs estavan artísticament engarlandats distingintse lo carrer de Gracia y sobre tot lo llarch carrer de Montserrat que presentava un magnífich cop de vista.

Després de la processó se cantaren en la Iglesia escullits motets per la escolania ab acompanyament de violins seguint després un bonich sermó per lo mateix eloquent orador en lo quin feu resaltar las excelencias de nostra comú patria espiritual, acabantse tan grandiosa festa ab lo besa mans á la Verge per devant de la qual desfilá la inmensa gentada que omplia lo temple.

Tal fou ressenyada á grans gambadas la grandiosa festa celebrada á Sabadell en honor á la Verge de Montserrat, festa d' aquellas que omplan lo esperit de joya y que pocas vegadas se presenta la ditxa de saboreijar.

Sols nos resta felicitar á los organizadors de tant beila y patriótica festa y dedicar un calurós aplauso al «Orfeó Catalá» que tant y tant contribuí al éxit y grandiositat de la mateixa.

Festas com las qu' acabém de ressenyar son exemple de moralitat y civilisació y parlan molt alt en favor dels pobles que las celebren.

UN GRAN EXEMPLE

En lo *Journal de Genève*, en un de sos últims números, Lluís Duchosal, dona cómpte de la publicació d' una revista titulada *La Nation tcheque*, que surt á llum á Praga, y á la qual colaboren los principals artistas y es-

criptors de la Bohemia. En la impossibilitat de reproduir íntegrament los hermosos conceptes del articulista del acreditat diari ginebrí relatiu a la qüestió tcheque, sols transcriurém lo que te per nosaltres més interés, per quant sembla escrit pera Catalunya, ó al menos, ab poch esforços, pot ser aplicable a nostra terra baix molts punts de vista. Comensa dihent que 'l públich ha comprés d' en modo imperfecte 'l sentit de las disposicions relatives a las llengües de la Bohemia, y per aixó s' estranya molt de las tempestats que aquest fet ha aixecat en aquell país. Y es que en aquest assumpto, d' aspecte anodí, hi ha altra cosa més que una simple maniobra electoral ó una hábil estratagemma de la majoria. Lo conjunt de la cosa es aquí un aconxeixement important, que assenyala un gran dato pera la historia, y que proba una vegada més—y es útil que de quan en quan sia feta semblant proba,—«que un poble tenint conciencia de son valer arriba sempre per son propi esforç, y sian qualsevulga los obstacles que hagi de vencer, a considerarse a si mateix y a afirmar sa personalitat propia. Ell porta en si la forsa moral que li assegurarà 'l triomf final; es ell qui no vol morir, com hauria escrit Barbey d' Auréville.» La Bohemia nos ofereix aquest espectacle d' una nació que, en mitj de las més grans contrarietats, no ha abandonat la esperansa, y que lentament, per un esforç constant, se reconquista a si mateixa y 's desperta a la vida propia.

«Los tcheques son d' ánima ardenta y reflexiva, diu Duchosal, al contrari de llurs turbulents y orgullosos vehins, los magyars, quins son de rassa asiática, y 'ls quals, en lo curs de la historia, no han fet mes que alabarse sempre. (Veus aquí una semblansa entre 'ls dos pobles menos afins de la península ibérica, que no cal citar pera ferne memoria.)

«En la Edat Mitjana y en la primera meytat de la Epoca Moderna, lo realme de la Bohemia era un dels més poderosos d' Europa. Praga, la capital, era anomenada immediatament després de Roma y Paris. Desgraciadament, lo trono fou ocupat per soberans indignes de tal lloch que sols pensavan en enriqueirse y en rodejarse d' aparatós luxu, divent lo realme sostenir casi sempre guerra ab sos vehins y ab los turchs. Es d' aquesta manera que afavoriren l' establiment dels alemanys en lo país, quins procuraren imposarse. Després, havent passat la corona de Sant Vaclav a la casa d' Habsbourg, la invasió dels alemanys acabá per ésser més activa y no tardá gayre a pendrer un caràcter de dominació. Essent la Cort alemana, 'l rey ignorava generalment la llengua de sos súbdits. La autigua aristocracia tcheque ó quedá a recó ó 's fongué ab la nova aristocracia essencialment germánica, qui s' ampará dels empleos supe-

riors y dels privilegis, y fou aixís com los tcheques foren despossehits de llur patria, en la qual los estrangers exercian los drets no quedant pera aquells sino las cargas.»

Després de recordar l'autor del estudi que extractém, los fets de Carles IV d' Habsbourg á favor de la nacionalitat bohemia, qui proclamá la indivisibilitat dels pahissos que forman sa corona, aixó es: la Bohemia, la Moravia, las duas Lusace, lo Brandebourg y 'ls principats de la Silesia, fixá sa cort á Prága, la ciutat d' or, com se 'n diu desde allavors, d' ahont ne feu un centre d' art, de ciencia y d' instrucció. Desgraciadament, la repressió reprengué aviat lloch y fou terrible. Se rebutjá la personalitat tcheque, que no trobá altre refugi que entre la gent del camp, en las humils cabanas, y res fou desaprofitat pera anorrearla per complert. Lo més valió de la nació ó 's desterrá, ó 's germanisá. En quant al poble, se 'l reduí á condicions tan miserables, que en lo sigle XVIII, la població tcheque, que era en la centúria precedent de tres milions d' ànimas, baixá á vuytcentas mil. La llengua fou prohibida en totas las escoles, y ab prou feynas se gosava parlar tcheque entre la gent, d' amagat, Los més nobles patriotas, per altra part, estavan descoratjats, Joseph Dobrovsky, lo fundador de la filologia eslava, havia á tal punt perdut la fé en la vitalitat de la llengua tcheque, que escrigué sas obras en alemany y en llatí.»

Després d'aquest quadro tant poch falaguer ne segueix altre en lo qual se dona á coneixer lo que pot l'esfors mancomunat d' un poble quan vol deixondirse y ser lliure, no avergonyintse de si mateix.

«La idea de nacionalitat passá per la Bohemia y germiná en son terrer históric. La conciencia nacional se despertá, al principi sorda y latent. Tingué bentost sos directors, y 'l poble tcheque, enardit per sos poetas, comensá á lluytar per sa independencia perduda y á exigirne la restitució *en virtut del dret natural y del dret históric*. Aquest desvetllament nacional sols té un sigle de data. Y es éll tan poderós y tan irresistible que 'l govern austriach, qui, en 1894, declará en lo Reichstach: «Lo govern no té noticia de la cuestió tcheque», se veu obligat avuy á regonéixerla y busca 'l medi d' aténdrerla, després d' haver probat sempre d' ofegarla. La disposició relativa á la igualtat de llenguas alemana y tcheque es sa primera concessió.

En lo curs d'aquest sigle, la nació tcheque ha donat un magnífich exemple de vitalitat, con si procurés guanyar la admiració dels altres pobles d' Europa. La Bohemia avuy brilla en tots los dominis de la inteligencia. Un hermós exemple d'aixó ha sigut la Exposició de Praga de 1895, la qual fou la demostració esclatant de son geni original.»

Per assegurar la obra de la nacionalisació, los tcheques han fundat institucions ab caràcter oficial, absolutament regionals, qual increïble prosperitat es realment maravellosa. Pera contrarestar la expansió del moviment tcheque, l'element oficial alemany en 1880 creà la «Societat de las Escolas Alemanas», que tenia per objecte establir escoles anti-nacionals en tots los llocs de la Bohemia pera que hi concorreguessin los noys. Los tcheques fundàren tot seguit la «Lliga de las escoles tcheques», que sostenen ab fondos propis, es dir, ab lo que 's recull per medi de la *Matice*, ó sia, un *impost voluntari*, que tothom paga ab lo major entusiasme, y qual organissació, senzillissima, ha donat resultats impensats.

En 1895 havia ja produhit 4.970.600 franchs. Ab aqueixos fondos manté 106 escoles, d' ellas dos *Liceus*, 56 escoles primaries y 48 maternals. La *Matice* ha trobat per part dels elements oficials las més grans dificultats, devent lluytar en termes verdaderament increïbles. «Las exigencias dels tcheques son absolutament naturals. Volen, dintre l' Imperi, la autonomia del poble, com los Magyars, y senzillament la llibertat de desenrotllarse segons sas afinitats. Aixó no es de rebeldes. diu ab molta rahó 'l *Journal de Genève*, sinó que es una nació que vol viure.»

«Aquesta resurrecció de la gent tcheque te quelcom d' admirable, donchs que 's fa á despit del Estat y es efecte del entusiasme d' un poble pobre de la qual n' es ell sol l' autor. A mida que aquest poble avansa, multiplica sos esforços. Ell sol ha creat un Teatre nacional, un Museu tcheque, y las resistencias que se li oposan alimentan son coratge y multipliquen sa energia.»

«La revivalla del poble tcheque, diu lo *Journal*, ha produhit també 'l despertament de la nacionalitat Slovaque d' Hungria, que avuy está en plena efervescencia, relacionantse estretament ab lo moviment tcheque. Los Magyars sembla que son tan dolents dominadors com los alemanys. Un de sos proverbis es *Lo Slovach no es pas un home*. Los Slovachs parlan un dialecte del tcheque. Lo gran poeta tcheque Joan Rollar era un Slovach.»

Ja poden anarse enterant aquestas collas d' homes—*remensas*—de la politica madrilenya. Encara no fa cent anys que á la Bohemia y als demés pobles afins del Imperi austriach no se 'ls considerava ab dret á la vida; lo govern, *ni tant sols los coneixia*; avuy, petits y tot, com son, fan trontollar la unitat del Imperi, y destorban la tranquil·litat del Estat...

¿Quán comensarán á veure clar los politichs castellans?

P. C. y G.

(De *La Renaixensa*.)

L I T E R A T U R A

LA BANDERA CATALANA

Lletra de J. Riera y Bertrán y música de García Robles

LOS VELLIS

S' esvaneix la nuvolada
 que t' enfosqui
 y 's reta la soleyada
 que t' aclari.
 Quatre pals de sanch valenta
 marcan ton cor:
 no tindria pas calenta
 mes vermellor.
 Alenadas que 't gronxolan
 del Montserrat,
 son moixaynas que aconsolan
 la velletat.
 Torna á ser pel nostre poble
 tatxós dosser,
 com vas ser mortalla noble
 pel Conceller.

LOS SACERDOTS

Bandera vella y venerada
 t' exalsarém
 mentres no sías enllorada,
 mentres ton arbre signi al cel.
 Puig santedat vivent trovares
 en mellors temps;
 fills abrassats á tu lluytaren
 contra l' escarni de tos drets.
 Agermanats fa goigs mirarvos
 nets d' aquells braus
 prop l' arbre fort qu' ha de lliurarvos
 de desamor á vostras llars;
 sacramentats per la senyera
 que al sol atrau,
 guía has de ser noble bandera
 cap á la fé que lliura esclaus.

LAS MARES

¡Fills, guardeuli voluntat

perque may plegui sas alas!
vora d' ella os hem criat
y per ella 'ns sentím mares.
¡Trist del jovent
que als seus de cor no estima!
¡Trist del jovent
que aquest amor no sent!
Trevalleu per ferli honor
á montanya y terra plana;
las virtuts be 'n treurán flor,
y la flor gentil llevada.
Si os n' esveran los malvats
que voldrian capolarla,
plorarém pels fills ingrats
que han venut la sanch dels pares.
¡May pedreji un tal afront
á la terra catalana!
¡May els qu' hem portat al mon,
may reneguin de llurs mares!
¡Trist del jovent
que als seus de cor no estima!
¡Trist del jovent
que aquest amor no sent!

LOS JOVES

Bandera catalana
mirans resolts
á conquistarte gloria
y eterna sort.
Vells tingueu esperansa!
Sía gojós
vostre tranzit de vida
cap á la mort.
Sacerdots de la terra
al vostre entorn
adelerats a' aplegan
novells estols.
Mares no os afigeixi
gran desconhort!
La sanch de vostras venas
ja 'ns bull al cor!
Guiatje vell y honrat
de nostra amor y vida,

torna als payrals sa dignitat.
 Senyera prepotent
 de nostra Patria vera
 sias honrada eternament.

NOVAS

—La companyia del ferro-carril del Nort te en projecte la variació total del nou servey de passatjers que actualment ve prestant en lo trajecte de Zaragoza á Barcelona. Los nous itineraris, que oportunament se donarán á coneixer al públich, comensarán á regir, segons totas las probabilitats, lo dia primer del vinent mes d' Octubre.

—Los carrers de Montserrat y de Gracia, durant las festas de Nostra Sra. de Montserrat, se vegeren molt concorreguts per numerosa concurrencia que visitá las enramadas de dits carrers.

Tingueren lloch grans balls ab orquesta y pianos y demés jochs populars.

—Fa poch dias que, acompanyat del senyor Ventalló, alcalde de Tarrasa y del senyor Matas, que ho es d' Olesa de Montserrat, va estar en la vila de Rubí 'l senyor Fábregas, concessionari d' un tranvia que sortint de Barcelona y foradant la montanya del Tibidabo portaria á San Cugat del Vallés, ahont si bifurcaria, anant un ramal á Sabadell y altre á Tarrassa, passant per Rubí.

S' acordá en principi la realisació d' alguns travalls que tendeixin á lograr que la idea sia viable, y sa realisació reportaria grans beneficis á aquesta comarca.

—La companyia catalana avuy donará duas funcions. A la tarde en lo teatro dels Campos posará en escena lo drama en tres actes, *La clau de casa* y la pessa *Sense sogra*. A la nit en lo teatro Euterpe la comedia en tres actes *La mitja taronja* y la pessa *Lo marit de la difunta*.

—S' ha disposat que als individus de la recluta voluntaria tornats d' Ultramar ab llicencia per malats, y que al terminar aquesta sian declarats inútils, se 'ls hi dongui la llicencia absoluta, ab carácter provisional, pel quéfe del dipòsit d' embarch més aprop al punt en que habitin.

—S' está organisant una excursió á las notables covas de Artá (Mallorca). essent moltes las personas que formarán part de la mateixa.

—Diumenge passat, conforme ferem avinent, nostre compatrici lo tenor Sr. Puig Escursell en lo teatro dels Camps de Recreo cantá l' ópera *I Puritani* essent molt aplaudit especialment en el duo del tercer acte que tingué de repetir á instancias del públich que no 's cansava de picar de mans.

D'ensá de sa vinguda de Milan hont ha estudiat llarch temps no l'haviam sentit per poguer aprobar sos progressos en tan difícil art, mes com en una audició es gayrebe impossible fersen cárrech, esperém tornar-lo á sentir en altrs partituras de distint género, que segons tenim entés será aviat, per poguer donar nostra opinió.

La senyoreta Bianchini y 'ls senyors Aragó y León ab quins 's completá 'l quarteto, inútil es dir per esser artistes molt coneguts, que 's portaren com á bons, guanyantse vivas demostracions d'agrado del públich qu'omplia la major part del local.

—Don Antoni de Abadie, ayment de sa patria com á bon fill instituí al morir una deixa pera que seguissen celebrantse las festas euskaras anyals de las quals fou entussiasta iniciador y sostenedor.

Las festas d'enguany se celebrarán á Villaro los días 11, 12 y 13 del mes corrent.

Lo primer dia hi haurá exposició de bestiar boví, concurs de corredors, de tocadors de sachs de gemechs y de albokaris; lo dia segon, misse solempne ab sermó en llengua euskara, certámen literari, fochs artificials, etc.; lo tercer dia jochs de pilota y diferents concursos.

Tots los premis serán donats en monedas d'or.

—De nostre estímat company *Lo Somatent* de Reus:

«Procedents d'una de las derrerars desembarcadas de Cuba en los ports del Nort, arribaren ahir á aquesta ciutat quatre infelissos soldats malalts, los tres naturals d'aquesta ciutat y l'un fill d'un poble de la provincia de Castelló.

A totas las personas que tingueren ocasió de contemplar la arribada dels quatre pobres joves, los hi vingueren las llágrimas als ulls al veure l'estat d'abandono y de falta de salut en que venian. Particularment lo jove foraster arribá en un estat lamentable, més propi pera cuydarse en un llit del hospital que pera efectuar una travessia marítima d'alguns días en un mal camarot y pera encabirse després en un mal cotxé de tren sens aliments ni medicinas, abandonats á la caritat pública.

S'entristeix fondament nostra ánima al considerar que aquestos joves, com tants altres mills, marxaren bons y robustos de la península, se desferen plens de salut dels brassos dels seu pares pera tornar perduda la salut, cadavérichs, agonitzants ó esgarrats als brassos de sos mateixos pares, que á la alegria de la arribada dels seus fills uneixen la inmensa tristesa de veurels á las portas de la mort, pròxims á despedirse per sempre d'ells.

Ah! si aquells valents de café siguessen capasos d'albergar sentiments humans, quin remordiment més terrible sentirian al veure y tocar lo resultat de la seva nefasta obra. No 's devian creure ells que 'l posar en práctica 'ls seus entussiasmes fos una cosa ben diferenta de l'estar

assegut en una taula de caf   o en un recó de botiga, puig mentres ells se troban avuy encara gosant de salut, los infelisos que anaren    combatre en aquelles llunyanas terras, van tornant are cent, are mil, tots malalts    esgarrats,    no tornarán ja més, puig sos cosos descansen sepultats all   en la manigua    dessota las inquietas onas de la mar.

Y no s'ha acabat encare aqueixa mac  brica profess      través del Occ  , encare quedan all  cents mils joves, que poch    poch anir  n tornant en lo mateix estat    deixarán la seva existència dessota aquell clima inclement    ferits per las armas d' aquells insurgents. »

—Per tot arreu las ideas regionalistas fan camí malgrat la oposició dels governs y dels quatre polítics de cada poble, que no poden sentir    parlar de regionalisme. A Valencia 29 societats corals han format una associació; acordant que 'l valencià s   'l seu llenguatge oficial, en lloch del castell   que ho havia sigut fins ara. Nostra enhorabona.

—Lo setmanari independent de Berga *La Verdad*, publica la següent declaració, en lloch de preferència:

«Atès l' esperit verdaderament catal  , que va desenrotllantse d' algun temps    aquesta part en nostra comarca, y veyent que per mala sort n' hi han encare que no saben con  xer lo que es esser regionalista, y engegats y lligats per certs llassos ab lo centralisme combaten nostres ideals; ja que avuy en bona hora y ab envejable german  nc han comensat    arreplegar-se sots l' ombra de nostra sagrada bandera alguns fills d' exa ciutat ab lo nom de *Foment Regionalista de Berga*, y desitjant nosaltres aydarlos ab la santa empresa que han escom  s, comenc  m avuy    publicar aquest article, no dubtant de que farà fruct en lo cor de tots los bons ciutadans, que vulgan lo be y prosperitat de nostra terra.»

A continuació publica un article t  tulat *Lo Regionalisme*, original d' En Pere de Madrona, que dona una bona idea de lo que son nostres doctrines.

Molt nos compl u    que nostre estimat company segueixi propagant la bona nova per la comarca bergadana.

!Avant sempre!

—Definitivament en lo programa de las vinentas festas que Tarragona dedicar      sa patrona Santa Tecla, hi figurar   la colocació del retrato del malaguanyat escriptor Joseph Yxart en la Galeria de Tarragonins il  stres y de una l  pida en la casa ahont va neixer tant eminent crític.

—De nostre estimat company *Lo Geron  s*:

«Com s  a que la fosa de una campana te car  cter monumental, dav  m consignar que en lo ja acreditat taller de fundició del senyor Puig Pall  s) s' han fos pera dos distints pobles de nostre Bisbat duas campanas que, com totes las de la mentada casa, son modelos per la llimpiesa de la fosa y lo timbre de veu.

La una està destinada al cloquer de la Parroquia de Rupia. Son pes es de 18 quintars y 3 arrobas, aixó es, 780 kilos.

La sua llegenda en caràcters romans, diu:

*Mercedes, Luisa, Vicenta; Christus
Vincit, Christus Imperat, Christus
ab omni malo nos defendat.
Parochus D. Juan Simon Pbro. Otre-
ros D. Joaquin Almar y D. Ramon
Pons. Madrina D. Mercedes Fons-
deviela.*

En sos quatre costats y en baix relleu lo Sant Christo, Sant Joan, Sant Vicens y la Verge de la Mercè; com també la marca de fàbrica.

L'altra es pera la Parroquia de Palau Sacosta, y son pes es de 330 kilos. Ab molt gust estampém la sua ben escrita llegenda que diu.

*Ma veu doma la tempesta;
festejo al nat, ploro al mort
crido á missa, brando á festa*

*cuant Clotilde vol contesta
que Palau no 'm fassa 'l sort!*
Any 1897.

En sos quatre costats y en baix relleu lo Sant Chisto. Lo Sagrat Cor de Maria, Santa Clotilde y la marca de fàbrica.

Las llegendas de tan distint caràcter d' abduas campanas, nos mouhen á advertir á qui corresponga la conveniencia de que, ja que tenen de passar á la posteritat, passessin avans per una censura competent, ab la obligació d' esser redactadas en llengua llatina, que es la de la Iglesia, ó be en llengua catalana, que es la del nostre Bisbat.

GEOGRAFIA DE CATALUNYA

PER

FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Consta de 208 planas en octau, conté varis grabats, entre ells dos mapes y sols val l' exemplar, enquadernat

===== **SIS RALS** =====

y al engrós á QUINZE PESSETAS la dotzena.

Las demandas poden ferse al autor, Rech, 31, 2.da, Barcelona, que serán enviadas mediant la remissió del import en sellos de franqueig ó lletres de fácil cobro.

FONDA SIMON

Cuyna á la verdadera catalana; bonas habitacions pera famílias y particulars; molta natedat y economía.

Espartería, 6 y Vidriería, 12

(BORN VELL). - BARCELONA

Aquesta casa fá 62 anys que dona diariament la sopa als pobres.

Fayans Catalá

Fábrica de Cerámica Artística

DE

M. BURGÜES Y COMP.^a-Crehuetá, 92-SABADELL

OBRA NOVA

TERRA BAIXA

Drama en tres actes y en prosa

ORIGINAL DE

Angel Guimerá

Se ven en las principals llibrerías.

Preu: 2 pessetas.

IMPREMTA.

En la d' aquest periódich, carrer de -CALDERON, 36, se fan tota classe de treballs á preus reduhits.

Plegadors de cartró á las midas que 's desitxin, se 'n poden servir ab tota urgencia.

IMPREMTA TUGAS.- CALDERON, 36

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugás, Carrer de Calderón, 36.-SABADELL.